

25.02.2000 r. № 39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#n14>. [in Ukrainian].

10. Global CSR Resources. Corporate Register. URL: <https://www.corporateregister.com>.

11. Hlobalnyi dohovir OON v Ukraini. URL: <https://globalcompact.org.ua/pro-nas/gd-oon-v-ukraini/>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 15.03.2023

УДК 336.7:336.2

JEL Classification G24, E62

DOI 10.33111/EE.2023.50.BotsmanY

Yu. Botsman Ph.D. Student at the
Department of Finance, Banking
and Insurance, Kyiv National
Economic University named after
Vadym Hetman

Ю. О. Боцман
аспірант кафедри фінансів
імені Віктора Федосова,
Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4338-322X>

ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ НА РИНКУ ОВДП

АНОТАЦІЯ. Розглянуто аспекти діяльності банківських установ на ринку облігацій внутрішньої державної позики в Україні, що свідчать про їх значну роль на цьому сегменті ринку державних цінних паперів. Встановлено, що протягом досліджуваного періоду банки займали одну з лідируючих позицій в структурі власників ОВДП. А дослідження частки ОВДП в активах вітчизняних банків показало, що вона перебуває на достатньо високому рівні. Виокремлено діяльність банків як первинних дилерів і торговців цінними паперами з найбільшим обсягом виконаних та укладених біржових контрактів з облігаціями внутрішньої державної позики.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: банки, фондовий ринок, державні цінні папери, облігації внутрішньої державної позики, військові облігації.

ACTIVITIES OF BANKS ON THE DGB MARKET

ANNOTATION. The article focuses attention on the study of securities placed exclusively on domestic capital markets and highlights the role and importance of banks in this case. First, the work analyzed the essence of the functioning of domestic government bonds. DGB belongs to debt securities that are sold to primary dealers and their clients on the primary market to finance the needs of the state budget. The work specifies the requirements for banks that can be primary

dealers and the rating of domestic banks-primary dealers. A survey of domestic government bonds market was carried out, which are in circulation at nominal and amortized cost by owners, and it was found that during the last 5 years, banks occupied one of the leading places in the structure of their owners. It was revealed that the share of DGB in the total assets of domestic banking institutions is at a sufficiently high level, which is due to the significant reliability of these securities. The activities of securities traders — banks with the largest volume of completed and concluded exchange contracts with the DGB on the stock and over-the-counter markets in 2020 — are highlighted, and the banks that occupy the leading positions according to the indicated indicators are identified. However, the war introduced changes on the activity of the domestic financial market, which were reflected in the activities of banking institutions and the functioning of the DGB, in particular, auctions for the sale of military bonds were launched.

KEY WORDS: banks, stock market, government securities, domestic government bonds, military bonds.

Вступ. Фондовий ринок виступає важливим елементом фінансових систем країн світу за рахунок його ефективної діяльності відбувається функціонування ринкової економіки. Особливого значення набуває дослідження ринку державних цінних паперів, зокрема облігацій внутрішньої державної позики, що відіграє суттєву роль у проведенні вітчизняної боргової політики.

Постановка завдання. Оскільки однією з основних цілей управління державним боргом України є збільшення частки державного боргу у національній валюті, то доречно сфокусувати увагу на дослідженні саме цінних паперів, що розміщуються виключно на внутрішніх ринках капіталу та дослідити роль і значення діяльності банків у цьому питанні.

Результати. Аналітичний огляд останніх наукових публікацій вказує на значну кількість праць на тему вітчизняного ринку цінних паперів, зокрема державних, інвестиційної діяльності банків на фондовому ринку, дослідження діяльності банківських установ на ринку державних цінних паперів.

Зважаючи на актуальність теми дослідження, виникає потреба у подальшому вивченні цього питання, аналізі тенденцій і напрямів удосконалення.

Варто зазначити, що вивчення особливостей розвитку ринку облігацій внутрішньої державної позики завжди мало актуальне значення, про що свідчить публікація М. А. Гапонюка і А. Є. Буряченка [1]. Ґрунтовне монографічне дослідження, проведене С. Л. Лондарем і О. С. Лондарем, орієнтоване на державній борговій політиці України в контексті досвіду постсоціалістичних країн — членів ЄС [2]. С. В. Онишко і Т. В. Паєнтко зосереджу-

ють увагу на стані державного боргу та емісії державних боргових цінних паперів і визначають ряд факторів, що впливають на них [3]. Дослідженням особливостей, з'ясуванням проблем і пропозицій щодо подальшого покращення функціонування ринку внутрішніх державних запозичень займалися Л. Я. Бенч, Т. А. Коляда і А. О. Бай [4]. Група авторів, а саме — О. Т. Левандівський, З. М. Криховецька, В. В. Мацьків, розглядають сучасний стан фондового ринку в рамках фінансового забезпечення монетарної політики [5]. Є. О. Ємельянова вивчає рівень розвитку фондового ринку та інвестиційну привабливість України в цілому [6].

Незважаючи на значну кількість публікацій, пов'язаних із функціонуванням ринку облігацій внутрішньої державної позики, діяльність банків на цьому ринку висвітлена фрагментарно. Так, С. В. Черкасова розглядає банківську інвестиційну діяльність на вітчизняному фондовому ринку, шляхи збільшення та підвищення ефективності в даному напрямі [7]; а В. В. Рисін і С. Є. Папірник досліджують трансформаційну роль банківських установ на ринку державних боргових цінних паперів України, зокрема в умовах воєнного стану [8].

Метою статті є аналіз сучасного стану вітчизняного ринку державних цінних паперів і визначення сутності діяльності банківських установ на даному сегменті ринку.

За Законом України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», до державних цінних паперів належать державні облігації України, казначейські зобов'язання України, фінансові казначейські векселі, державні деривативи; до державних облігацій належать облігації внутрішньої державної позики (ОВДП) та облігації зовнішньої державної позики (ОЗДП).

Облігації внутрішньої державної позики України — це цінні папери, що розміщуються виключно на внутрішніх ринках капіталу і підтверджують зобов'язання України щодо відшкодування пред'явникам цих облігацій їхньої номінальної вартості з виплатою доходу відповідно до умов розміщення облігацій [9].

ОВДП належать до боргових цінних паперів, які продаються первинним дилерам і їх клієнтам на первинному ринку для фінансування потреб державного бюджету [10].

Визначальне значення ОВДП у вітчизняній фінансовій системі полягає в тому, що вони є одним з інструментів запозичень держави для залучення необхідних фінансових ресурсів.

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України «Про запровадження інституту первинних дилерів на ринку державних цінних паперів» і наказом Міністерства фінансів України «Про за-

твердження порядку відбору та функціонування первинних дилерів» первинними дилерами можуть бути банки, які відповідають таким вимогам [11]:

- мають ліцензію на провадження професійної діяльності на фондовому ринку (діяльності з торгівлі цінними паперами);
- мають сплачений статутний капітал, еквівалентний не менш як 10 млн євро;
- мають практичний досвід роботи на ринку облігацій (загальний обсяг торгівлі облігаціями становить не менш як 1 млрд грн).

Відбір первинних дилерів проходить за такими етапами [12]:

1. Міністерство фінансів повідомляє про проведення відбору первинних дилерів шляхом розміщення на офіційному вебсайті Міністерства фінансів інформації про його проведення не пізніше ніж за 10 робочих днів до його проведення;

2. учасники до встановленого терміну подають до Міністерства фінансів України в одному примірнику:

- заяву про участь у відборі, підписану офіційно уповноваженою особою та завірену печаткою;
- документ, що підтверджує сплачений статутний капітал, еквівалентний не менш як 10 млн євро;
- завірену копію ліцензії на провадження професійної діяльності на фондовому ринку — діяльності з торгівлі цінними паперами;
- інформацію про загальний обсяг торгівлі ОВДП, який повинен становити не менш як 1 млрд грн — довідку, надану Національним банком України та завірену його печаткою (оригінал або копію, завірену в установленому порядку);

3. у встановлений після завершення подання документів термін комісія відбору та оцінки функціонування первинних дилерів (далі — комісія) здійснює оцінку учасників. Обсяги придбання ОВДП у розмірі 1 млн грн оцінюються як 0,001 бала за умови, якщо загальний обсяг торгівлі ОВДП становить не менш як 1 млрд грн. Результат відбору та оцінка учасників оголошується шляхом розміщення повідомлення на офіційному вебсайті Міністерства фінансів;

4. за результатами відбору з учасниками, які пройшли відбір, укладаються договори про співпрацю на ринку державних цінних паперів;

5. Міністерство фінансів повідомляє Національний банк про переможців відбору з метою забезпечення їх участі у розміщеннях ОВДП відповідно до Постанови НБУ від 18 червня 2003 р. № 248 (зі змінами).

До переліку первинних дилерів належить ряд вітчизняних банків. Наведено рейтинг первинних дилерів за обсягом придбання ОВДП за 2022 р. [13]:

- 1) АТ КБ «Приватбанк»;
- 2) АТ «Ощадбанк»;
- 3) АТ «Укрексімбанк»;
- 4) АТ «Укргазбанк»;
- 5) АТ «Кредобанк»;
- 6) АТ «ОТП Банк»;
- 7) АТ «Сіті Банк»;
- 8) АТ «Сенс Банк»;
- 9) АТ «Райфайзен Банк»;
- 10) АТ «Пумб»;
- 11) АТ «Південний».

Облігації внутрішньої державної позики можуть знаходитися у власності різних суб'єктів, а саме: НБУ, банків, юридичних і фізичних осіб, територіальних громад та ін. Для визначення ролі та значення банків на ринку державних цінних паперів України варто проаналізувати статистичні дані щодо ОВДП, які перебувають в обігу за номінально-амортизаційною вартістю (рис. 1).

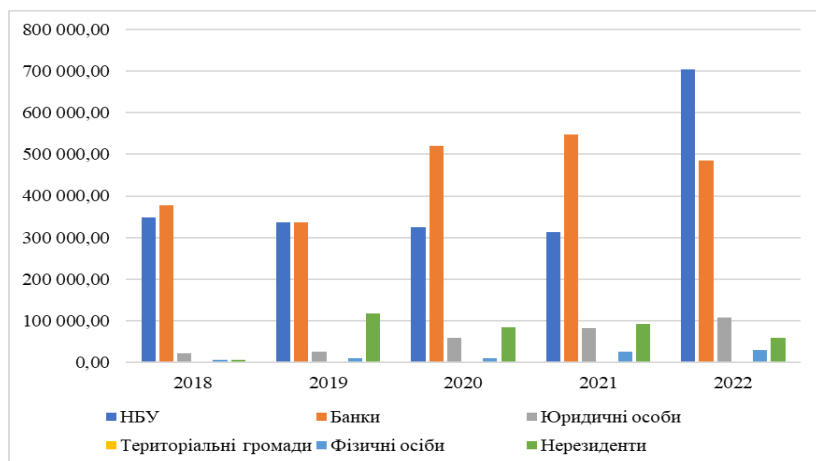

Рис. 1. ОВДП, які перебувають в обігу за номінально-амортизаційною вартістю за власниками у 2018–2022 рр., млн грн [14]

Протягом останніх п'ять років банки займали одне з провідних місць у структурі власників ОВДП. У 2020–2021 рр. у банків

сконцентровано майже 50 % вартості ОВДП, які перебувають в обігу, що свідчить про активне нарощення банківськими установами інвестицій у державні ЦП. Причинами таких змін могли стати зниження облікової ставки НБУ у 2020–2021 рр. до 6 % і 9 % відповідно [15]. У це жє період середньозважена дохідність ОВДП, номінованих у гривні, знизилась і в 2020 р. становила 10,20 %, а в 2021 р. — 11,34 %. Отже, ставка рефінансування НБУ була нижчою від дохідності ОВДП, що надавало банкам можливість отримувати додатковий дохід на різниці відсоткових ставок.

Далі проаналізуємо частку ОВДП в активах вітчизняних банків (рис. 2).

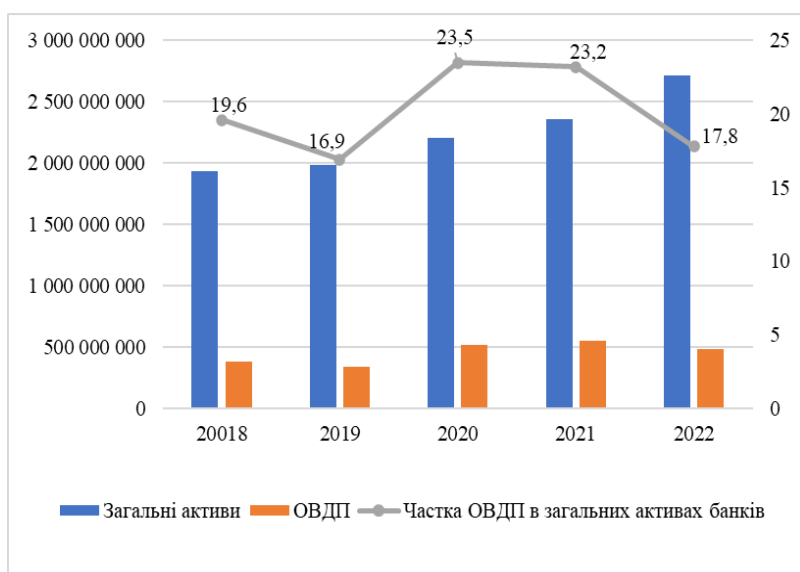

Рис. 2. Частка ОВДП в загальному обсязі активів банків за 2018–2022 рр., % [16]

Отже, частка ОВДП в загальному обсязі активів вітчизняних банківських установ перебувають на достатньо високому рівні, що обумовлено значною надійністю даних цінних паперів.

Далі розглянемо торговців цінними паперами — банків із найбільшим обсягом виконаних та укладених біржових контрактів з облігаціями внутрішньої державної позики на біржовому ринку у 2020 р.

Таблиця 1

**ТОП ТОРГОВЦІВ ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ — БАНКІВ З НАЙБІЛЬШИМ
ОБСЯГОМ ВИКОНАНИХ ТА УКЛАДЕНИХ БІРЖОВИХ КОНТРАКТІВ
З ОБЛІГАЦІЯМИ ВНУТРІШНЬОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЗИКИ
НА БІРЖОВОМУ РИНКУ У 2020 Р.**

Найменування торговця цінними паперами	Обсяг виконаних біржових контрактів з облігаціями внутрішньої державної позики виконаних на біржовому ринку, млн грн	Відсоток від загального обсягу виконаних та укладених біржових контрактів, %
АТ «Сітібанк»	74 577,06	11,12
АТ «Перший український міжнародний банк»	55 553,56	8,28
ПАТ «Акціонерний банк «Укр-газбанк»	50 290,09	7,50
АТ «ОТП банк»	44 343,75	6,61
АТ «Альфа-Банк»	32 743,70	4,88
АТ «Банк 34»	27 083,08	4,04
АТ «Банк Авангард»	26 243,57	3,91
ПАТ «Комерційний банк «Глобус»	25 797,13	3,85

Джерело: побудовано автором на основі [17].

За даними, наведеними в табл. 1, у 2020 р. АТ «Сітібанк» мав найбільший обсяг виконаних біржових контрактів з облігаціями внутрішньої державної позики виконаних на біржовому ринку, на суму 74 577,06 млн грн, або 11,12 % загального обсягу виконаних та укладених біржових контрактів.

Друге місце — за АТ «Перший український міжнародний банк» зі значенням 55 553,56 млн грн, або 8,28 % загального обороту. Завершує список топ-3 ПАТ «Акціонерний банк «Укр-газбанк» з обсягом виконаних договорів вартістю 50 290,09 млн грн, або 7,50 % загального обсягу.

Діяльності банків як торговців ОВДП на позабіржовому ринку наведено в табл. 2.

У даному випадку у 2020 р. перше місце закріплене за ПАТ АБ «Укргазбанк» з обсягом виконаних договорів з облігаціями внутрішньої державної позики на позабіржовому ринку на суму 99781,22 млн грн.

Таблиця 2

ТОП ТОРГОВЦІВ ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ — БАНКІВ З НАЙБІЛЬШИМ ОБСЯГОМ ВИКОНАНИХ ДОГОВОРІВ З ОБЛІГАЦІЯМИ ВНУТРІШНЬОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЗИКИ НА ПОЗАБІРЖОВОМУ РИНКУ У 2020 Р.

Найменування торгівця цінними паперами	Обсяг виконаних договорів з облігаціями внутрішньої державної позики на позабіржовому ринку, млн грн	Відсоток від загального обсягу виконаних договорів на позабіржовому ринку, %
ПАТ АБ «Укргазбанк»	99 781,22	14,99
АТ «Державний ощадний банк України»	89 462,70	13,44
АТ КБ «ПриватБанк»	80 319,99	12,07
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	48 306,28	7,26
АТ «ОТП банк»	47 975,44	7,21
АТ «Кредобанк»	28 625,47	4,30
АТ «Державний експортно-імпорتنний банк України»	24 319,16	3,65
АТ «Сітібанк»	22486,78	3,38
АТ «Перший український міжнародний банк»	19839,27	2,98
ПАТ АБ «Південний»	7936,79	1,19

Джерело: побудовано автором на основі [17].

На другому місці — АТ «Державний ощадний банк України» зі значенням аналізованого показника на рівні 89 462,70 млн грн, або 13,44 % загального обсягу. Завершує список Топ-3 АТ КБ «ПриватБанк» з виконаними договорами у розмірі 80 319,99 млн грн, або часткою у 12,07 % загального обсягу.

Завершує список ПАТ АБ «Південний» з обсягом виконаних договорів з облігаціями внутрішньої державної позики на позабіржовому ринку на рівні 7936,79 млн грн, або 1,19 % загального обсягу виконаних договорів на позабіржовому ринку.

Варто зазначити, що війна внесла корективи у діяльність вітчизняної фінансової системи, що відобразилося на діяльності банківських установ і функціонуванні ринку облігацій внутрішньої державної позики.

Після початку повномасштабної війни росії проти України 24 лютого 2022 р. у березні Міністерство фінансів розпочало аукці-

они з продажу *військових облігацій* [18]. Грошові кошти, отримані від продажу облігацій, використовуються на покриття фінансових потреб держави в умовах воєнного стану, а саме — на підтримку економіки та оборонні цілі.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що в структурі власників ОВДП банківські установи займали одне з ключових місць, зокрема, у період 2020–2021 рр. у розпорядженні банків було зосереджено понад 50 % вартості ОВДП, які перебувають в обігу. Частка ОВДП у загальному обсязі активів вітчизняних банківських установ на рівні, близькому до значення в 20 %, дає змогу стверджувати про переваги, а саме — стабільність і надійність щодо інвестування банками в облігації внутрішньої державної позики.

Аналіз діяльності топ-торговців цінними паперами — банків з найбільшим обсягом виконаних та укладених біржових контрактів з облігаціями внутрішньої державної позики на біржовому ринку у 2020 р. свідчить про лідируючі позиції АТ «Сітібанк», оскільки відсоток від загального обсягу виконаних договорів на позабіржовому ринку становить близько 15 %. Дослідження діяльності топ-торговців цінними паперами — банків з найбільшим обсягом виконаних договорів з облігаціями внутрішньої державної позики на позабіржовому ринку в 2020 р. вказує на першість ПАТ АБ «Укргазбанк».

З початком повномасштабного вторгнення росії на територію України відбулися зміни й на ринку державних боргових цінних паперів: здійснено випуск військових облігацій, кошти з яких йдуть на фінансування потреб армії та підтримку економіки країни під час війни.

Ураховуючи важливу та необхідну роль банків на вітчизняному ринку боргових цінних паперів, можна виокремити напрями подальшого дослідження, які стосуватимуться діяльності банківських установ на ринку облігацій внутрішньої державної позики в період повоєнного відновлення та виявленні нових аспектів діяльності банків на цьому сегменті ринку.

Література

1. Гапонюк М. А., Буряченко А. Є. Особливості розвитку ринку ОВДП. *Фінанси України*. 1998. № 11. С. 68–77.
2. Лондар С. Л., Лондар О. С. Державна боргова політика України в контексті досвіду постсоціалістичних країн — членів ЄС. Монографія. Біла Церква: Пшонківський О. В. 2016. 239 с.
3. Онишко С. В., Пасентко Т. В. Обіг державних цінних паперів та зростання державного боргу в контексті збалансування інтересів держави і суспільства. *Бізнес Інформ*. 2016. № 4. С. 213–219.

4. Бенч Л. Я., Коляда Т. А., Бай А. О. Функціонування ринку внутрішніх державних запозичень в Україні. *Бізнес Інформ*. 2020. № 6. С. 259–266.
5. Левандівський О. Т., Криховецька З. М., Мацьків В. В. Ринок цінних паперів у фінансовому забезпечення грошово-кредитних відносин. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/12641/1/6089-%d0%a2%d0%b5%d0%ba%d1%81%d1%82%20%d1%81%d1%82%20%d1%82%d1%82%d1%96-17020-1-10-20220629.pdf>
6. Смельянова Л. О. Рівень розвитку фондового ринку та інвестиційна привабливість України. *Причорноморські економічні студії*. 2020. № 50-2. С. 110–116. URL: http://bses.in.ua/journals/2020/50_2_2020/24.pdf
7. Черкасова С. В. Банківська інвестиційна діяльність на вітчизняному фондовому ринку. *Підприємництво і торгівля*. 2019. Вип. 24. С. 51–58. URL: <http://lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/DOI/2522-1256-2019-24-07.pdf>
8. Рисін В. В., Папірник С. Є. Трансформація ролі банків на ринку державних боргових цінних паперів. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1771/1707>
9. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України 19.06.2020 №738-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#Text>
10. Ринок облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП). URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/ovdp>
11. Первинні дилери. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/pervinni-dileri>
12. Відбір та оцінка первинних дилерів. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/vidbir-ta-ocinka-pervinnih-dileriv>
13. Рейтинг первинних дилерів. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/rejting-pervinnih-dileriv>
- ОВДП, які знаходяться в обігу за номінально-амортизаційною вартістю. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/t-bills>
15. Облікова ставка Національного банку. URL: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/archive-rish>
16. Частка ОВДП у активах банків: де дізнатись? URL: https://expla.bank.gov.ua/expla/news_0179.html
17. Річний звіт НКЦПФР за 2020 рік. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=12530000>
18. Військові ОВДП. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/local_bonds_issued_during_the_war_time-572

References

1. Haponiuk, M. A., Buriachenko, A. Ye. (1998) Osoblyvosti rozvytku rynku OVDP [Features of the development of the DGB market]. *Finansy Ukrainy (Finance of Ukraine)*, № 11, 68-77. [in Ukrainian].
2. Londar, S. L., Londar, O. S. (2016) Derzhavna borhova polityka Ukrainy v konteksti dosvidu postsotsialistychnykh krain — chleniv YeS [Public debt policy of Ukraine in the context of the experience of post-socialist EU member states]. Monohrafiia (Monograph). Bila Tserkva: Pshonkivskyi, O. V., 239. [in Ukrainian].

3. Onyshko, S. V., Paientko, T. V. (2016) Obih derzhavnykh tsinnykh paperiv ta zrostantia derzhavnoho borhu v konteksti zbalansuvannia interesiv derzhavy i suspilstva [Turnover of government securities and growth of public debt in the context of balancing the interests of the state and society]. *Biznes Inform (Business Inform)*, № 4, 213–219. [in Ukrainian].
4. Bench, L. Ya., Koliada, T. A., Bai, A. O. (2020) Funktsionuvannia rynku vnutrishnykh derzhavnykh zapozychen v Ukraini [Functioning of the domestic government Borrowing market in Ukraine]. *Biznes Inform (Business Inform)*, № 6, 259–266. [in Ukrainian].
5. Levandivskiy, O. T., Krykhoveretska, Z. M., Matskiv, V. V. Rynok tsinnykh paperiv u finansovomu zabezpechennia hroshovo-kredytnykh vidnosyn [Security markets in financial support of monetary relations]. URL: [http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/12641/1/6089- %d0 %a2 %d0 %b5 %d0 %ba %d1 %81 %d1 %82 %20 %d1 %81 %d1 %82 %d0 %b0 %d1 %82 %d1 %82 %d1 %96-17020-1-10-20220629.pdf](http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/12641/1/6089-%d0%a2%d0%b5%d0%ba%d1%81%d1%82%20%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%96-17020-1-10-20220629.pdf) [in Ukrainian].
6. Yemelianova, L. O. (2020) Riven rozvytku fondovoho rynku ta investytsiina pryvablyvist Ukrainy [Level of the stock market development and investment attractiveness of Ukraine]. *Prychornomorski ekonomichni studii (Black Sea economic researches)*, № 50-2, 110–116. URL: http://bses.in.ua/journals/2020/50_2_2020/24.pdf [in Ukrainian].
7. Cherkasova, S. V. (2019) Bankivska investytsiina diialnist na vitchyznianomu fondovomu rynku [Banking investment activity at domestic stock market]. *Pidpriemnytstvo i torhivlia (Entrepreneurship and trade)*, Vol. 24, 51–58. URL: <http://lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/DOI/2522-1256-2019-24-07.pdf> [in Ukrainian].
8. Rysin, V. V., Papirnyk, S. Ye. (2020) Transformatsiia roli bankiv na rynku derzhavnykh borhovnykh tsinnykh paperiv [Transformation of banks role on the government debt securities market]. *Ekonomika ta suspilstvo (Economy and society)*, № 44. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1771/1707> [in Ukrainian].
9. About capital markets and organized commodity markets: the Law of Ukraine dated 19th of June, 2020 # 738-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#Text> [in Ukrainian].
10. Market of domestic government bonds (DGB). URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/ovdp> [in Ukrainian].
11. Primary dealers. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/pervinni-dileri> [in Ukrainian].
12. Selection and evaluation of primary dealers. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/vidbir-ta-ocinka-pervinnih-dileriv> [in Ukrainian].
13. Rating of primary dealers. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/rejting-pervinnih-dileriv> [in Ukrainian].
14. DGB, which are in circulation at nominal and amortized cost. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/t-bills> [in Ukrainian].
15. The accounting rate of the National Bank. URL: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/archive-rish> [in Ukrainian].

16.Share of DGB in bank assets: where to find out? URL: https://expla.bank.gov.ua/expla/news_0179.html [in Ukrainian].

17.Annual report of the National Securities and Stock Market Commission for 2020. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=12530000> [in Ukrainian].

18.Local bonds issued during the war time. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/local_bonds_issued_during_the_war_time-572 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 22.03.2023

УДК 331

JEL Classification J6

DOI 10.33111/EE.2023.50.StozhokA

A. Stozhok

*Ph.D. Student of the Chair of
Socioeconomics and Personnel
Management, Kyiv National
Economic University named after
Vadym Hetman*

А. Ю. Стожок

*аспірантка кафедри соціоекономіки
та управління персоналом,
Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1315-7854>

АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНОЇ МОБІЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто особливості соціальної мобільності в умовах воєнного стану, які полягають у посиленні дисбалансів на ринку праці щодо попиту та пропозиції робочої сили, вимог до рівня кваліфікації працівників і фактичного рівня освіти, кваліфікації претендентів та їхньої наявної професії, гендерно-вікових парадоксів у структурі зайнятого населення. Проаналізовано динаміку та причини соціальної мобільності під час воєнної ескалації, серед яких чільне місце займають мобілізація чоловіків і виїзд значної частини працездатного жіночого населення за межі країни, вплив висококваліфікованих фахівців і молоді. Досліджено тенденції соціальної мобільності на ринку праці внаслідок нищівного впливу війни, а саме посилення розбіжностей у можливостях працевлаштування, залежно від місця проживання і кваліфікації.

КЛЮЧОВІ СЛОВА. Мобільність, соціальний, працівники, заробітна плата, ризики, безпека.

ANALYSIS OF SOCIAL MOBILITY IN TIMES OF WAR

ANNOTATION. The article examines the peculiarities of social mobility under martial law, which consist in increasing imbalances in the labour